

DEĞERLER EĞİTİMİ

SORUMLULUK VELİ BÜLTENİ

Anne-babaların ve eğitimcilerin ideal insan tanımına yaklaşan kişiler yetiştirebilmeleri için çocuklarına küçük yaşlarda kazandırmaları gereken bazı değerler vardır. İdeal yetişkin tanımında yer alan becerilerin kaynağındaki değerlerden bir tanesi de "**sorumluluk bilinci**"dir.

"Yaptığı işi sonuna kadar götüren ve yapmakta olduğu bir davranışın olası sonuçlarına katlanmayı göze alan çocuğa" sorumlu çocuk gözüyle bakabiliriz. Sorumluluk bilincini kazanmak, oldukça uzun bir süreç olmakla birlikte, özellikle küçük yaşlarda kazanılmaya başlanması gereken bir değerdir.

Çocuklarımızın;

- Kendi kararlarını verebilen,
- Aldığı kararların sonuçlarını kabul edebilen,
- Karar alırken elindeki kaynakları kullanabilen,
- Değer yargılarını gözetken,
- Bağımsız davranabilen,
- Özgüven sahibi ve başkalarının haklarını çiğnemenen, kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen bireyler olmalarını isteriz.

Değerler Eğitimi programı içinde "Sorumluluk" değerini işleyeceğimiz çalışmalarda hedeflerimiz:

- Sorumluluk bilincini geliştirme,
- Gelişim düzeylerine göre almaları gereken sorumlulukları fark etmelerini sağlama,
- Aldıkları kararlardan ve yaptıkları davranışlardan sorumlu oldukları bilincini kazandırmadır.

SORUMLULUK BİLİNCİ NASIL KAZANDIRILIR?

Sorumluluğun gelişimi çocuktan çocuğa değişiklik gösterir. "Her çocuk aynı zamanda aynı sorumlulukları alır." diyemeyiz. **Çocukların kişilik özellikleri, fiziksel yapıları mutlaka dikkate alınmalıdır.** Ancak burada önemli olan anne-babanın, çocuğunun işini yapmayı bırakması ve kendi işini kendisinin yapması konusunda ısrarcı davranabilmesidir. Anne-babalar, çocuklarının yapabilecekleri şeyleri kendileri yaparak, yaşamları boyunca ihtiyaç duyabilecekleri karar verebilme, seçim yapabilme, girişken davranabilme gibi becerilerin gelişimini de engellemiş olurlar. Kişisel farklılıklar söz konusu olsa da, sorumluluk kazandırmaya yönelik her sürecin "temel" ve "değişmez" öğeleri vardır.

Bilgilendirme: Kuralların neden konduğu ve sorumluluğun önemi anlatılmalıdır. Çocuklar, niçin bazı işleri yapmak zorunda olduklarını anlar ve bilirlerse, ne zaman ailelerine yardımcı olmaları gerektiğini, ne zaman bağımsız davranabileceklerini de öğrenmiş olurlar.

Takip: Bilgilendirmeden sonra, çocuğun söz konusu davranışı gösterebilmesi için ona bir süre tanınması gerekir. Bu süre içerisinde yapılan takip sonucunda sorumlu davranışın ortaya çıkıp çıkmadığına, ne sürede ortaya çıktığına, hangi zamanlarda davranışın yapıldığına-yapılmadığına dikkat edilmelidir.

Geri bildirim: Belli bir süre sonra gidişat hakkında bilgilendirmek gerekir. Eğer istenen sorumlu davranışın sayısında artış varsa uygun pekiştiricilerle motive edilmeli, eğer beklenen sorumlu davranışın ortaya çıkmasında sıkıntılar varsa, bu sıkıntılar ve olası nedenlerinin çocukla paylaşılması gerekir.

Hatırlatma: İstenen davranış eğer gerçekleşmiyorsa yeniden hatırlatma sürecine gidilmelidir. Yeniden bilgilendirme ile başlayan bu süreç, davranış oturana kadar devam etmelidir.

Yukarıda anlatılan bu öğeler, sadece sorumluluk kazandırma sürecine ait değildir; temel alışkanlıkların oturmasında, kuralların belirlenmesinde, kısaca yaşantımızı düzenleyecek her türlü önlemlerde bulunması gereken öğelerdir ve ancak kararlı ve sabırlı bir tutumla yaklaşıldığında davranışın oturması sağlanabilir.

Her zaman çocuğun içinde bulunduğu yaş grubunu ve gelişimsel düzeyini düşünerek sorumluluk vermelisiniz. Her çocuğun farklı yetenekleri, farklı kişilik özellikleri, farklı bir fiziksel yapısı olduğu göz önünde bulundurulsa, aynı yaştaki her çocuğun aynı sorumlu davranışları yerine getirmesini elbette ki bekleyemeyiz. Sorumluluğun gelişimi çocuktan çocuğa farklılık gösterir. Ancak, genel gelişim özellikleri açısından değerlendirdiğimizde, çocukların evde yerine getirebilecekleri sorumluluklarını bilmek, bize beklentilerimizi ayarlayabilmemiz açısından yardımcı olabilir.

Buna göre;

6'nci yaşta;

- Tek başına giyinip-soyunması,
- Sofrada tek başına yemeğini yemesi,
- Oyuncaklarını toplayabilmesi,
- Üzerinden çıkardığı kıyafetleri yardımla katlayabilmesi,
- El-yüz temizliğini yapabilmesi,

7'inci yaşta; (yukarıdakilere ek olarak)

- Dişlerini fırçalaması,
- Çantasını hazırlaması,
- Başladığı işi bitirmesi,
- Kuş, balık gibi hayvanları beslemesi,
- Proje ve ödevlerini hazırlaması,

8'inci yaşta; (yukarıdakilere ek olarak)

- Hatırlatmadan öz bakımını yapması ve odasını toplaması,
- Okuldan gelen mesajları iletebilmesi,
- Dersleriyle ilgili sorumlulukları alabilmesi,

9-11 yaşlar arası; (yukarıdakilere ek olarak)

- İlgiyerini belirleyip, zaman planlaması ve günlük programlar yapabilmesi,

- Zamanını iyi kullanması,
- Ev dışı yakın yerlere gidip gelmesi,
- Arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurması,
- Alışveriş yapması,

12-17 yaşlar arası; (yukarıdakilere ek olarak)

- Başkalarının hakkına saygı göstermesi,
- Evde daha çok yardım gerektiren işler olduğunda, kendi isteğiyle yardım önerisinde bulunabilmesi,
- Okulda verilen görevleri yapması, öğrencinin yapması gereken işleri yapması,
- Eve dönüş saatlerine uyması, sorumluluklarını yerine getirebilirler.

Çocuğunuza seçme hakkı tanıyın: Çok küçük yaştan başlayarak bir çocuğa seçme hakkının tanınmasıyla sorumluluk kazandırma eğitimi verilebilir. Seçim yapabilme fırsatlarının çocuğa sunulması, çocuğun kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler. Seçim yapabilme; karar verebilme ve seçimlerin sorumluluğunu alabilme becerisini geliştirir, kendilerini daha iyi tanımalarını sağlar, hayat boyu önlerine çıkacak zor kararlarda mücadele edebilmelerine yardımcı olur.

Model olun: Birçok davranışta olduğu gibi sorumluluk bilincini kazandırma sürecinde büyüklerin örnek davranışları önemlidir. Yetişkinlerin kendi yaşantılarına ait sorumluluklara gereken özeni göstermeleri, çocukların dikkatini çeker ve onların tutumlarını gözlemleyerek daha iyi öğrenirler...

ANNE BABALARA ÖNERİLER

- Öncelikle onun size bağımlı değil, sizden farklı istek ve ihtiyaçları olabilecek bir birey olduğunu kabul etmek gerekir.
- Koruyucu tutumunuzu kontrol altına almaya, aşırıya kaçmamaya çalışın.
- Çocuğunuz direnç gösterdiği, işbirliğine yanaşmadığı durumlarda bile koşulsuz sevgi ve onayınızı ona gösterin. Hiçbir zaman sevgiden mahrum bırakarak cezalandırmayın.
- Çocukların örnek alarak öğrendiğini unutmayın, onda gelişmesini istediğiniz tutum ve davranışları öncelikle siz uygulayarak ona model olun.
- Sorumluluk duygusunu geliştirebilmesi için onun yaşına ve yeteneklerine uygun sorumluluklar verin.
- Gücünün çok üzerinde sorumluluklar yüklemeyin, kapasitesini aşan beklentiler içinde olmayın.
- Çocuğun kendi davranışlarının sorumluluğunu almasına ve iyi gitmeyen davranışlarını değiştirmesine fırsat verin.
- Çocuğun sorumluluk alma konusunda tercih hakkını kullanmasına izin verin. İstemediği bir sorumluluğu zorla yaptırmayın, istediği sorumluluk ile başlayıp sırayla diğer sorumlulukları yerine getirmesini sağlayabilirsiniz.
- Çocuğunuzun yapacağı yanlış seçimlerin sonuçlarını yaşamasına, onlardan dersler çıkarmasına izin verin.